



Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny

Tres segles d'investigació botànica (1716-2016)

Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero

**Accés versió
completa**





Diputació
Barcelona



Diputació de Girona



Sèrie Territori i Parcs naturals

Aquesta publicació pretén contribuir a donar a conèixer al món científic i naturalístic el ric patrimoni natural del Montseny. La flora del massís ha estat estudiada des de fa segles i en les darreres dècades la informació s'ha incrementat de manera notable. El *Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny* és una recopilació d'aquests coneixements històrics i aporta noves cites florístiques que permeten entendre millor la biodiversitat d'aquest espai natural.



Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny

Tres segles d'investigació botànica (1716-2016)

Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero



El projecte d'investigació en què es basa aquest llibre va rebre la concessió de l'Ajut a la recerca en govern local convocat per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials i la Diputació de Barcelona l'any 2012. Els continguts que apareixen en aquesta publicació expressen l'opinió dels seus autors, que no ha de ser necessàriament compartida per la Diputació de Barcelona.

1a edició: abril de 2017

© de l'edició: Diputació de Barcelona

© dels textos i les imatges: els autors

Producció i edició: Gabinet de Premsa i Comunicació
de la Diputació de Barcelona

ISBN: 978-84-9803-799-9

Dipòsit legal: B 2525-2017

«Tan prop de Barcelona i tan bell com és el Montseny; tan fàcil com resulta la seva exploració, i atractiva, per les plantes de les zones superiors que viuen en ses altes valls i cimeres, és extrany que la seva flora no sigui més coneguda.»

P. FONT QUER

in Butll. Inst. Catalana Hist. Nat. 20: 16 (1920)

Índex

Presentació	7
Introducció	9
1. Història de les investigacions botàniques al Montseny	11
1.1. Generalitats	14
2. Catàleg florístic	20
2.1. Material i mètodes	20
2.2. Esquema expositiu	22
2.3. Abreviatures i sigles utilitzades	26
2.4. Relació de tàxons	27
3. Anàlisi de la flora	190
3.1. Gradient altitudinal de la flora	190
3.2. Espectre taxonòmic	192
3.3. Elements fitogeogràfics	193
3.4. Formes biològiques	197
3.5. Espècies d'interès biogeogràfic i conservacionista	198
3.6. Tàxons protegits	205
3.7. Espècies al·lòctones	206
Fotografies d'alguns tàxons	209
Mapes de distribució d'alguns tàxons	220
Conclusions	225
Agraïments	227
Bibliografia	228
Autors	238

Presentació

Històricament, el Montseny ha estat –i segueix essent– un massís molt estudiat i ha exercit una forta atracció entre els naturalistes. Les primeres exploracions botàniques d'aquesta muntanya són degudes a les activitats de la família Salvador, una rellevant nissaga d'apotecaris i naturalistes, a cavall dels segles XVII i XVIII. De fet, el Montseny va ser també un dels camps privilegiats per als primers estudis de les diverses branques de les ciències de la terra a Catalunya, des del canonge Jaume Almera en el camp de la geologia, fins a Pius Font i Quer en el de la botànica o Eduard Fontserè en el de la meteorologia. En el camp relatiu a les plantes no vasculars és molt destacable la tasca desenvolupada per Creu Casas, qui va realitzar, al llarg de la segona meitat del segle xx, valuoses aportacions científiques del massís, el qual és un dels més ben coneguts del nord-est ibèric des del punt de vista briològic. És a mitjan segle passat quan, amb l'estudi d'Oriol de Bolòs sobre la vegetació del Montseny, es comença a tenir una acumulació voluminosa de dades més concretes sobre la flora vascular i la vegetació del massís. Posteriorment, s'han anat afegint i complementant dades florístiques d'una manera més o menys ordenada.

D'ençà de l'aprovació del Pla especial del Montseny el 1997 per part de la Diputació de Barcelona i el 1978 per la Diputació de Girona, el món científic i naturalista amplia l'espectre de grups taxonòmics a estudiar, tant en l'àmbit de la botànica com en el de la fauna. Moltes dades de biodiversitat d'aquests treballs queden recollides en els *Catàlegs de flora i fauna del Montseny*, editats per la Diputació de Barcelona el 1986 i el 1995. Aquests catàlegs representen la recopilació de dades i la compilació de bibliografia sobre el Montseny més important que s'havia fet fins ara.

Els estudis científics són valuosos per diversos motius. Proporcionen coneixements sobre el patrimoni natural del Montseny i són el fonament per a la formulació de les normes que han de garantir la protecció d'aquest espai natural. La ciència contribueix decisivament, des del rigor, a la valoració dels espais, els hàbitats, les espècies i els processos ecològics que cal protegir, així com a una avaluació precisa de les interaccions entre l'acti-

vitat humana i la preservació del medi. També ajuda a orientar, amb una major efectivitat, les accions que duu a terme l'administració pública en els espais protegits.

Aquest nou catàleg de la flora, elaborat per Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero, vol posar en relleu el ric patrimoni biològic del Montseny i fomentar l'estima entre la societat per aquest massís únic. Alhora, el catàleg serà també una eina essencial per a les administracions gestores del Parc –les diputacions de Barcelona i Girona–, ja que les ajudarà a millorar l'estat de conservació del massís i a difondre la biodiversitat dels seus paisatges.

JESÚS CALDERER PALAU

Diputat adjunt d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona

LLUÍS COSTABELLA I PORTELLA

Diputat delegat de Medi Ambient de la Diputació de Girona

Introducció

Tres-cents anys separen aquestes ratlles de les primeres exploracions botàniques sistematitzades realitzades al Montseny l'any 1716 per part dels botànics i apotecaris de la família Salvador. Des d'aquelles primeres prospeccions botàniques fins al moment actual ha canviat molt el que sabem de les plantes d'aquest massís. Als autors d'aquest treball ens ha semblat que la coincidència amb els tres-cents anys de les primeres exploracions botàniques del massís i amb els trenta anys del darrer catàleg de la flora del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986) és una bona excusa per actualitzar el coneixement florístic montsenyenc.

El Montseny és una muntanya singular en el context del nord-est ibèric per diversos motius: és el massís més elevat (1706 m) de les muntanyes catalanídiques i presenta un conjunt de característiques –gradient altitudinal, topografia, localització, climatologia– que determinen que tingui una flora i una vegetació variades, en les quals es troben representats elements de diversa filiació biogeogràfica. Per altra banda, la seva relativa proximitat a la ciutat de Barcelona ha fet que aquesta muntanya hagi estat objecte d'estudis geològics, geogràfics, i en especial biològics, de molt diversa índole –inventariació de diversitat, ecologia, vegetació, etc. En alguns casos els estudis naturalístics realitzats al massís es remunten a temps antics (des del segle XVIII, vegeu més endavant). En aquest context, és relativament sorprenent que una muntanya tan explorada no hagi rebut una atenció gaire detallada, si més no en les darreres dècades, respecte a la recopilació acurada i crítica de les dades relatives a la seva diversitat florística –pel que fa a les plantes vasculares. De fet, Oriol de Bolòs, el botànic que ha impulsat de manera més decidida el coneixement relatiu a les plantes del Montseny, va publicar (Bolòs, 1951) molt abans que l'únic catàleg de la flora del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986) un detallat estudi de caràcter biogeogràfic sobre l'element florístic eurosiberià –en sentit ampli– a les muntanyes catalanídiques, el qual ja posava de manifest un més que notable coneixement florístic del massís que ens ocupa. També Bolòs (1983) va publicar, abans que l'esmentat catàleg florístic, una síntesi molt detallada sobre vegetació del Montseny.

El darrer catàleg florístic del Montseny data de fa trenta anys (Bolòs *et al.*, 1986), quan es va publicar dins de la sèrie del patrimoni biològic del Montseny, editada per la Diputació de Barcelona. Panareda & Nuet (2005) ja comenten que aquell catàleg va ser resultat de la recerca feta per Oriol de Bolòs les dècades de 1940 i 1950, el qual arribà a redactar una flora gairebé completa del Montseny que resta inèdita. Sobre aquesta base i a partir de les dades provinents de les prospeccions més recents realitzades per Josep M. Panareda i Josep Nuet, es va confeccionar el catàleg publicat l'any 1986, en el qual els mateixos autors comentaven que es tractava d'un treball provisional i no plenament exhaustiu.

La millora del coneixement florístic del Montseny en les darreres tres dècades –com a resultat d'aportacions de diversa índole–, juntament amb els notables canvis experimentats respecte a aspectes sistemàtics i taxonòmics de plantes vasculars durant aquest període de temps, ens ha animat a intentar sintetitzar i actualitzar, en la mesura de les nostres possibilitats, el coneixement relatiu a les plantes vasculars del Montseny. La intenció és que sigui una font d'informació sobre la qual les futures generacions de botànics puguin continuar millorant aquest coneixement, el qual constitueix una base sòlida per a una correcta gestió de la seva biodiversitat.